

Foto: s11 / photocase.com

ATT ÄLSKA NÅGON SOM KAN SKALA ÄPPEL – EN FILMDETALJ

Filmen *Sleepless in Seattle* mötte stor popularitet när den kom ut. Den skildrade en ung änklings, Sam, spelad av **Tom Hanks**, med son, Jonah, och hans, eller deras, problem, att få grepp om livet efter att Sams fru, och Jonahs mamma, dött. En julafton ringer sonen in till ett radioprogram för att berätta om deras situation. Till slut får han också pappan att berätta om sin saknad i radioprogrammet.

Text: Camilla Kronqvist

T

usentals kvinnor berörs av pappans berättelse, och skriver brev till honom. Så också **Meg Ryans** karaktär, Annie, som först fångar sonens intresse, och sen också faderns, genom sitt brev. Vad som händer och hur det händer är egentligen irrelevant för det jag vill lyfta fram. Jag vill nämligen främst lyfta fram två scener och hur de kan inbjuda oss att tänka på kärlek.

Scen 1. I ett känslösamt ögonblick ber Jonah Sam att berätta något om hans mamma. Han börjar nämligen glömma henne. Sam berättar (bl.a.) att hon kunde skala ett äpple så att hela skalet hölls samman i en enda sträng.

Scen 2. Annie snyftar medan hon ser på filmen *An Affair to Remember* som återkommer genom hela filmen. Hon skalar ett äpple och skalet hålls samman som en enda lång sträng.

Som tittare inbjuds man här att tänka att detta sätt att skala äpplen visar att Annie är menad för Sam. (Bortsett förstås från att filmens hela narrativ med dessa två huvudskådespelare gör det klart bortom allt tvivel att hon inte bara är en kvinna bland andra som skickat ett brev till honom.)

Frågan jag vill ställa till dessa scener är vad vi som tittare egentligen inbjuds att tänka på med skalandet av äpp-

let. Frågan kunde också omformuleras som vad det är för *tanke* om kärlek som kommer till uttryck i dessa två scener. Låt mig här inflika att jag med denna fråga inte menar att denna tanke nödvändigtvis måste ha varit den filmmakarna hade i huvudet när de iscensatte dessa händelser, eller att de ens hade någon speciell tanke med dessa scener. Jag vill också säga att jag inte tror att de menade att man skulle göra sig så många tankar om de här scenerna. Målet var kanske främst att förmedla en viss känsla med hjälp av ett filmiskt eller berättartekniskt klipp. Däremot tror jag att det kan vara värt besväret att tänka kring de här scenerna för att komma till rätta med vissa andra sätt att tänka om kärlek som kan stå i vägen för att tänka klart över vad det är vi älskar i en annan.

Är det, till att börja med, meningen att vi ska tänka att Sam älskade sin första fru just för att hon hade förmågan att skala ett äpple i en enda tråd? Vidare, är det dessutom så att han där-

med skulle älska vem som helst som hade den här egenskapen, och därför älska Annie? Ska vi ta det som en garanti för att Sam och Annie ska bli lika lyckliga som Sam och hans tidigare fru att hon råkar ha den här egenskapen? Är det för att hon besitter den här förmågan som vi ska tänka att hon är annorlunda än alla de övriga kvinnor som skrev brev till honom? Att Sam då han första gången han ser henne, och slås av denna anblick, intuitivt känner att hon har denna älskvärda egenskap?

Den betydelse som en annan människa har för oss, kan inte omdefinieras som den vikt vi kan ge vissa egenskaper. Mitt band till dig inte ett band till vissa egenskaper.

Jag utgår ifrån att dessa frågor i sig övertygar läsaren om absurditeten i att tänka på scenerna i det här avseendet. Därmed hoppas jag också att idén att dylika egenskaper skulle kunna förekomma som skäl för att älska framstår som lika absurd. Mina frågor kunde nämligen också formuleras i termer av vad det betyder att se detta äppelskalande som ett skäl för kärlek, och vad det överlag kan innebära att tänka på kärlek som något vi kan ha skäl för.

Vad är det då som får mina frågor att låta så absurda? En del är att det på intet sätt skulle vara konstigt om Sam kom att älska någon som inte hade den här förmågan att skala äppel. Det är helt möjligt att de små detaljer som han skulle fästa sig vid i en ny kärlek inte alls är de samma som han såg som älskliga i hos sin förra fru. Tvärtom kunde vi lätt tänka att det var en slags psykologisk "hang-up" om han skulle haka upp sig så mycket på att kunna skala äpplen på det här viset, att han inte kunde förmå

sig att älska någon annan. Att göra äppelskalning till skäl för kärlek, för att inte tala om att göra det till en förutsättning för att älska, skulle alltså snarast framstå som en fetichism.

Likaså skulle Sams kärlek till sin döda fru, och därmed också hans sorg efter henne, framstå som mycket märklig om den enbart handlade om hur hon kunde skala äpplen. Med andra ord, det är oklart vad det skulle betyda att han älskade *henne*, om han skulle nöja sig med vem som helst som kunde skala äpplen på det här sättet.

Den svårighet som finns med att tala om skäl i samband med kärlek utkristalliserar sig i de sista kommentarerna. Den betydelse som en annan människa har för oss, kan inte omdefinieras som den vikt vi kan ge vissa egenskaper. Mitt band till dig inte ett band till vissa egenskaper. I **Martin Bubers** ord är det primärt för förståelsen av "Jag älskar dig" att jag inte älskar *ett det* utan *ett du*. Därmed visar sig också

Det är dock på intet sätt oväsentligt att vi i vår kärlek för någon kommer att uppmärksamma och fästa oss vid drag som i andra hänseenden kan verka oväsentliga.

tanken att vi kunde förklara eller reducera vår kärlek till en annan människa till en fråga om att fästa sig vid vissa specifika drag eller egenskaper hos en annan i sin omöjlighet. Trots det är den oerhört lockande för många filosofer och vetenskapsmän som försöker sig på uppgiften att förklara kärlek.

Vad får oss då att alls beröras av den här filmscenen? Efter att ha beskrivit det absurda i att älska någon på grund av det sätt hon skalar äpplen på, känns det som om inget väsentligt om kärlek alls kunde komma till uttryck i de här två scenerna. Trots det kan jag komma ihåg att jag också berördes av dem, även om jag på ett annat plan gjorde uppror mot den förståelse av kärlek som kunde sägas underligga tematiken.

Ett svar är att scenen blir något annat än ett dåligt filmtrick i och med de känslor som omgärdar Sams och Johnahs samtal. Om vi försöker fånga det väsentliga i den kärlek vi kan känna för en annan så må det faktum att någon

kan skala ett äppel på ett sätt som gör att hela skalet hålls samman i en enda sträng framstå som rätt oväsentligt. Det är dock på intet sätt oväsentligt att vi i vår kärlek för någon kommer att uppmärksamma och fästa oss vid drag som i andra hänseenden kan verka oväsentliga. Inte heller är det att förringa att vi i ljuset av det här kan se på en karaktär som Annie i *Sleepless in Seattle* och genom påminnelsen om hur olika små saker, som vi, så att säga, kan tycka *fångar* en människa, kan bli *uppmärksamma* på dessa drag hos henne. Vi kan se det som uttryck för närhet att också sådana här till synes oväsentliga drag i en annan blir viktiga för oss. Mot bakgrunden av det liv vi delar med dem vi älskar, det vi säger och gör till varandras glädje och förtret, kan små detaljer bli oerhört betydelsefulla. Inte minst för att det oftast bara är då vi verkligen känner någon som vi känner oss manade att tänka på dylika detaljer i vad de är och gör. ■